

1–3. kép – Sipos Balázs: *Nő almával*, 2014

Leírás

Műleírásom választott tárgya Sipos Balázs üvegből készült szobra, amely többnyire sárgásfehéren matt, néhol áttetsző, felpolírozott felületű. A cím alapján egy női, mezítelen alakot ábrázol, aki vékony lábai ellenére zömök felsőtestű. Egyik kezében, hüvelyk- és mutatóujjai között egy tenyerénél kisebb gömbölyű, felpolírozott tárgyat tart, az almát. A másik karja testéhez simul. Válla meredeken, nőiesen lefelé hajlik. Feje kisebb, arca szokatlan. Szemei és apró orrlyukai távol ülnek egymástól, amelyeket kis karikákkal ábrázolt a művész. Széles szájából elágazó nyelv nyúlik ki. Haja rövid, arcát és füleit körülvevő. Felsőteste közepén széles henger fut végig, ebben helyezkedik el két alak. Kívülről tekintve a baloldalon egy fiatal lány, a jobbon egy fiú, az üveg átlátszóságának köszönhetően jól kivehetően. Egy hengeres végtag körülfogja őket. Hasonló testalkatuk van, egyikőjük a másikra tekint. A nagyobb test, amelyben a kisebbek vannak, az arcán kívül olyan, mint ők. Hajuk, alkatuk alig tér el egymástól. A tárgy egyetlen anyagból készült, a szobor a legszélesebb kiterjedésénél nem nagyobb, ovális alakú talapzaton áll.

Sipos Balázs

Az alkotó, Sipos Balázs 2003-ban diplomázott a Magyar Iparművészeti Egyetem (ma: Moholy-Nagy Művészeti Egyetem) szilikátipari tervező szakának üveg szakirányán. Két évig tervezőként alkalmazta az Ajka Kristály Kft., ez idő alatt a gyáron belül saját casting (üvegöntő) műhelyt is kialakíthatott, itt köteleződött el mélyebben a technika iránt. Ezt követően öt-öt évet tanított a Kisképző és a MOME tanáraként. 2008-tól három éven keresztül Kozma Lajos Iparművészeti Ösztöndíjjal ismerték el tevékenységét. 2011-ben Ferenczy Noémi-díjat, 2017-ben a HuGlass csoportos kiállításon a Magyar Üvegművészeti Társaság (MÜT) szakmai díját kapta meg.

Sipos munkássága két részre osztható: a megrendelések és pályázatok mellett, saját alkotói szabadságának kibontakoztatására is készít tárgyakat. Egy vele készült interjúban megemlíti, hogy művészeti tevékenységében nem igényli az emberek visszaigazolását arról, hogy milyenek találják műveit.¹ Ezeket a munkákat belső szemlélete formálja, az arra adott válaszait, gondolatait tükrözik. Közel áll hozzá a németalföldi festészet, amelynek nyomait akár fel is fedezhetjük némely munkájában. A casting technológia (üvegöntés) lehetőségei és megkötései is alakítják formavilágát. Az anyag határait keresve viszont mindig új kihívások elé állítja magát, számára ismeretlen megközelítéseket keres. A fúvott és színes pâte-de-verre (szó szerinti jelentése: üvegpaszt) technikákon túl az építészeti üveg műfajában is alkot.

Analógiák: alkotók és műveik

Napjainkban az üveg anyagával dolgozó művészek száma egyre csökken, így egymás munkásságát könnyen követhetjük, ismerjük, és rendszeresen állíthatunk ki együtt. Végignézve a Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesületben (FISE) tevékenykedő üvegművészek munkáit,² Sipos Balázs műveit kifejezetten egyedülállónak találtam a hazai szinten. A magyar üvegművészek közül Sipos autonóm tárgyai talán a leginkább M. Tóth Margit és Melcher Mihály munkáival állíthatók párhuzamba. M. Tóth Margit és férje Melcher Mihály közös műhelyükben speciális technológiával elképesztően precízen kivitelezett, figurális üvegszobrokat készítenek.³ Tárgyaik színesek, egyedi, szinte magánmitologikus világuk van. Sipos

¹ KÓPIS Benedek (2011): Bloginterjú Sipos Balázs üvegművésszel. In: *olomuveg.blog*

Forrás: https://olomuveg.blog.hu/2011/04/18/bloginterju_sipos_balazs_uvegmuvevessel – Hozzáférés: 2022. november 22.

² A Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület (FISE) üvegművész tagjai:

Forrás: https://www.fise.hu/www/search/szak/user/all?field_szak_tid=9 – Hozzáférés: 2022. november 21.

³ Ezt a speciális technikát M. Tóth Margit és Melcher Mihály *zömítés*nek nevezik. „Ennek lényege, hogy a kisebb-nagyobb darabokra vagy akár egészen finom porrá tört színes üveget kemencében

alkotásaival összevetve M. Tóth szobrai játékosabbak, a színhasználat lehetőségeit feszegetik, a szememet szórakoztatják. (Lásd Képjegyzék 4–5.)

A következő alkotó, akit megemlítenék Budai Zsolt János. Az ő szobraival tudnám az általam választott alkotó figuratív munkáit összekapcsolni, viszont Budai robotokat modellező alkotásaiban inkább a mechanikus felépítésen van a hangsúly, mintsem az anyag optikai adottságainak játékoságában. (Lásd Képjegyzék 6.)

Kitekintve az üvegművészek köréből, további hasonlóságokat keresve hamar eszünkbe juthat Péter Vladimir munkássága. Főként azért is, mert maga Sipos Balázs is előképeinek tartja az ötvösművészt. Mindketten kihasználják saját alapanyagaik lehetőségeit, és mással össze nem téveszthető stílusuk egyedülálló. Munkáik összessége egy új tárgyvilág képét vázolja fel. Péter Vladimir *Madáranya* című alkotása elgondolkodtatott az elemzésre választott mű értelmezésében. A kígyószerű alak egyfajta anyakép is lehet, benne a gyermekek, sorsuk rajta múlik. (Lásd Képjegyzék 7.)

Sipos casting technikával készült alkotásaiban rendszeresen előforduló látványelem, hogy a tárgyban egy újabb alakot vélhetünk felfedezni. Ezekben a munkáiban a tárgyon belüli negatív formák pozitívba fordulnak át. Figurális munkáiban, ha azok áttetszőek, szinte kivétel nélkül alkalmazza, ezt a technikai bravúrt, amellyel sajátos, első látásra nehezen értelmezhető téri helyzeteket teremt. A *Magammal négy szemközt* című munkája évekkel megelőzte az elemzésemben szereplő alkotást, a két plasztikában mégis formai és tartalmi párhuzamot vélek felfedezni. A 2011-es műben a női alak fejében arcukat összeérintő figurák egészítik ki az őket körülvevő testet. (Lásd Képjegyzék 8.)

Értelmezés

A tárgy elemzése közben több kérdés is felmerült bennem. Az első, és a művészek megélhetésének szempontjából legfontosabb, hogy nagyobb méretű üvegszobrokra van-e igény a lakások, életterek díszítésében, azok műtárgyként foglalják-e el helyüket otthonunkban. Ebben a kérdésben fontos szempont az, hogy ezeknek az üvegtárgyaknak milyen értéke van. A speciális üveganyag és a megmunkálásához szükséges technikák eszközigénye eleve költséges, amelyhez hozzáadódik a hosszú tervezési és kivitelezési idő. Egy gyűjtő anyagi helyzete mindenképp befolyásolja az üvegművészek eladási lehetőségeit. Ezek után következik az ízlés kérdése. Továbbá az anyaghasználat is megosztó lehet, ám az ábrázolt téma talán még ennél is fontosabb tényező. M. Tóth Margit és Melcher Mihály

fokozatosan olvasztják bele a negatív gipszformába. Az eljárás az üvegöntés (ún. *casting*) és az ún. *pâte-de-verre* (szószerinti jelentése: üvegpaszta) technikák rokona, egyedi keveréke.”

Forrás: <https://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/uvegplasztika-zold-diszno/13361> – Hozzáférés: 2022. november 21.

kifejezetten népszerű üvegművészek napjainkban, munkáikért „kapkodnak”, nagyra becsült művészek a szakmában. Lakberendezési szempontból a letisztultabb otthonokba különösen jó választás lehet egy szembetűnő alkotás, amely uralva a környezetét kiemeli önmagát. A jövőbeli tulajdonosok pont ezt várják egy műtárgy megvásárlásakor. Sipos Balázs és M. Tóth Margit munkájáról is találtam forrásokat, amelyekben otthonba, irodába illő műtárgyakként hivatkoznak alkotásaikra.⁴ Elgondolkodtató tehát, hogy rákényszerülhetnek-e a művészek arra, hogy tudatosan elégítsék ki a vevőkör igényeit, vagy csupán a célközönség anyagi hátterén múlik az értékesítés. Sipos Balázs nem tartozik az olyan alkotók közé, akik ilyen tényezőket mérlegelnek műveik elkészítésekor. Ahogy már említettem, számára az csupán egy plusz lehetőség, ha vannak olyan műbarátok, akik rajta kívül örömeiket lelik művészetében.

A formába öntött üveg technológiai sajátosságai az apró részletekben is jól kivehetőek: a parányi buborékok és zárványok gazdagabbá teszik az ábrázolt jelenetet. A szobor két részből áll, ami lehet, hogy első ránézésre nem is szembetűnő, ám mindenképp kiemelném. A nőalak eredetileg leemelhető fejét később ragasztotta hozzá az alkotó a testhez. Azt követően, hogy az egyik forrásom említette ezt a tényt,⁵ nem tudtam semleges információként tekinteni rá. A casting technikához, amellyel a tárgy készült, nem értek eléggé behatóan ahhoz, hogy biztosan meg tudjam állapítani, technológiai okokból van-e ott elválasztva a tárgy. Az almát tartó kezét sokkal sérülékenyebb résznek tartom, viszont ott nincs szemmel látható illesztés. Több opció is felmerült bennem, a legegyszerűbb, öntési szempontból lehetséges, hogy az illesztésnél voltak a beölők. Három olyan munkát találtam Sipostól, amelyek több részből állnak: *Forró fürdő (Kínai és japán)*, *Nyami*, *Suzie*. (Lásd Képgjegyzék 9–15.) Mindháromnál könnyen értelmezhetőnek gondoltam az elválasztás okát, de egy efféle „lefejezésnek” tűnő részlet sem lehet véletlen, átgondolatlan.⁶ Ha kitartok a feltételezésem mellett, akkor vajon milyen értelmezései lehetnek a nyakon lévő vágásnak? Megbánás, elmúlás, önfeláldozás, elengedés, elfeledés? A gesztus mindenképp szétválasztja a szobor szereplőit: ugyan testben összeköttetésben

⁴ Szerk. cikk (2019): Milyen műtárggyal dekorálhatjuk a dohányzóasztalt? In: *Lakáskultúra*.

Forrás: <https://www.lakaskultura.hu/mutargy/milyen-mutarggyal-dekoralhatjuk-dohanyzoasztalt/> – Hozzáférés: 2022. november 21.

Szerk. cikk (2019): Így tehetjük vidámbbá a munkahelyi környezetünket! In: *Lakáskultúra*.

Forrás: <https://www.lakaskultura.hu/mutargy/igy-tehetjuk-vidamabba-munkahelyi-kornyezetunket/> – Hozzáférés: 2022. november 21.

⁵ Leírás az Iparművészeti Múzeum Gyűjteményi adatbázisában.

Forrás: <https://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/uevegplasztika-no-almaval/54473> – Hozzáférés: 2022. november 22.

⁶ Bodonyi Emőke művészettörténész tanulmánya magyarázattal szolgál a plasztikák elválasztásának okára. Sipos állat- és emberalakokat ábrázoló tárgyai az autonóm, szobrászi funkciók mellett, gyakorlati-használati funkcióval is bírhatnak: fedeles dobozok, bonbonierek, ékszerszettek lehetnek. BODONYI Emőke: Láthatóvá tárul belső világok. Gondolatok Sipos Balázs üvegplasztikáiról. In: *Art Limes*. 2013/2, X. évfolyam, 38. szám, 131.

vannak, de az elméjük nem forrhat teljesen össze, egymástól különálló, önálló gondolataik vannak.

A *Nő almával* című plasztika olyan megközelítésben jeleníti meg a bűnbeesés témáját, amelynek befogadásához nem kell hívő embernek lenni, de ha az is volnék, bizonyára elnyerné tetszésemet. A tárgyban az alkotó bensőségesen fogalmazza meg a szereplők közötti kapcsolatot és cselekvést. Tiszteletben tartja azt, hogy a jelenet érzékeny, viszont nyitott kérdésként hagyja meg bizonyos részleteit. Már maga a címválasztás is eltér a bibliai téma hagyományaitól, azok címei egyértelműen kimondják, hogy *Bűnbeesés, Ádám és Éva*. Sipos viszont azt jelzi, hogy a bűnbeesésben szereplő kígyó egy nő, aki az almát tartja, Ádám és Éva pedig benne foglaltatnak. Sőt mi több, nyaka törzssé, majd kígyóvá alakulva testében tekeredve magához láncolja a szinte gyermekien fiatalnak tűnő párt. Egyfajta eltávolodást enged meg a nézőnek az eredeti történettől.

Sipos Balázs munkásságát minél jobban megismertem annál közelebb éreztem magamhoz. A tárgyai egyenlő mértékben tekinthetők szakmai brillírozásnak, szemet gyönyörködtető tárgyakként, valamint olyan alkotásoknak, amelyek számtalan gondolatot ébresztenek ismerőikben. A *Nő almával* című mű számtalan üzenetet foglalhat még magába. Ha időm engedte volna szívesen megkérdeztem volna magát az alkotót a tárgy történetéről, de azt hiszem saját szemszögemből szemlélve is behatóan meg tudtam ismerni ezt a művet. Sipos ezzel az alkotással áthidalta a bibliai témák profán világba való átemelésének nehéz, érzékeny kérdését. Ezzel olyat alkotva, ami finomságaival sokakat megérinthet, valamint elgondolkoztathat a szemnek láthatatlan jelenségek megélésének lehetséges értelmezésén.

Felhasznált források

BODONYI Emőke: Állatbölcsségek. M. Tóth Margit művészetéről. In: *Art Limes*. 2013/2, X. évfolyam, 38. szám, 116–121.

BODONYI Emőke: Láthatóvá táruló belső világok. Gondolatok Sipos Balázs üvegplasztikáiról. In: *Art Limes*. 2013/2, X. évfolyam, 38. szám, 128–133.

Fiatál Iparművészek Stúdiójának Egyesületének (FISE) weboldala, üvegművész tagok

Forrás: https://www.fise.hu/www/search/szak/user/all?field_szak_tid=9 – Hozzáférés: 2022. november 21.

KOÓS Ágnes (2013): Üveg / Sipos Balázs. In: *Műtermek.com*

Forrás: http://mutermek.com/uveg_sipos_balazs-2/ – Hozzáférés: 2022. november 22.

KÓPIS Benedek (2011): Bloginterjú Sipos Balázs üvegművésszel. In: *olomuveg.blog*

Forrás:

https://olomuveg.blog.hu/2011/04/18/bloginterju_sipos_balazs_uvegmuvesssel
– Hozzáférés: 2022. november 22.

SIPOS Balázs (2021): Bemutató. In: *Magyar Művészeti Akadémia, Művészeti Ösztöndíj Program oldala*.

Forrás: <https://osztondij.mma-mmki.hu/felhasznalo/8f79a9cf9bd1595f2ea0258842405cb9> – Hozzáférés: 2022. november 22.

SIPOS Balázs (2021): Portfólió. In: *Magyar Művészeti Akadémia, Művészeti Ösztöndíj Program oldala*.

Forrás: <https://osztondij.mma-mmki.hu/portfolios/uploaded/60584a22cb597997664788.pdf> – Hozzáférés: 2022. november 22.

Szerk. cikk (2019): Milyen műtárggyal dekorálhatjuk a dohányzóasztalt? In: *Lakáskultúra*.

Forrás: <https://www.lakaskultura.hu/mutargy/milyen-mutarggyal-dekoralthatjuk-dohanyzoasztalt/> – Hozzáférés: 2022. november 21.

Szerk. cikk (2019): Így tehetjük vidámabbá a munkahelyi környezetünket! In: *Lakáskultúra*.

Somogyi Júlia
Történeti stúdiók – Műleírás
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
2022/2023 őszi félév

Forrás: <https://www.lakaskultura.hu/mutargy/igy-tehetjuk-vidamabba-munkahelyi-kornyezetunket/> – Hozzáférés: 2022. november 21.

Képjegyzék

1–3. kép – Sipos Balázs: *Nő almával*, 2014
Iparművészeti Múzeum, Kerámia- és Üveggyűjtemény
Forrás: <https://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/uvegplasztika-no-almaval/54473>
– Hozzáférés: 2022. november 21.

4. kép – M. Tóth Margit: *Összetartozás*, 2012
Forrás: BODONYI Emőke: Állatbölcsségek. M. Tóth Margit művészetéről. In: *Art Limes*. 2013/2, X. évfolyam, 38. szám, 116–121. (A kép forrása a 116. oldal.)

5. kép – Melcher Mihály: *Zöld disznó*, 1997
Iparművészeti Múzeum, Kerámia- és Üveggyűjtemény
Forrás: <https://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemeny/uvegplasztika-zold-diszno/1336>
– Hozzáférés: 2022. november 21.

6. kép – Budai Zsolt János: *Ms. White*, 2019–2022

Forrás: <http://www.budaizsoltjanos.com/2020/01/ms-white-uveg-robot-glass-robot.html> – Hozzáférés: 2022. november 21.

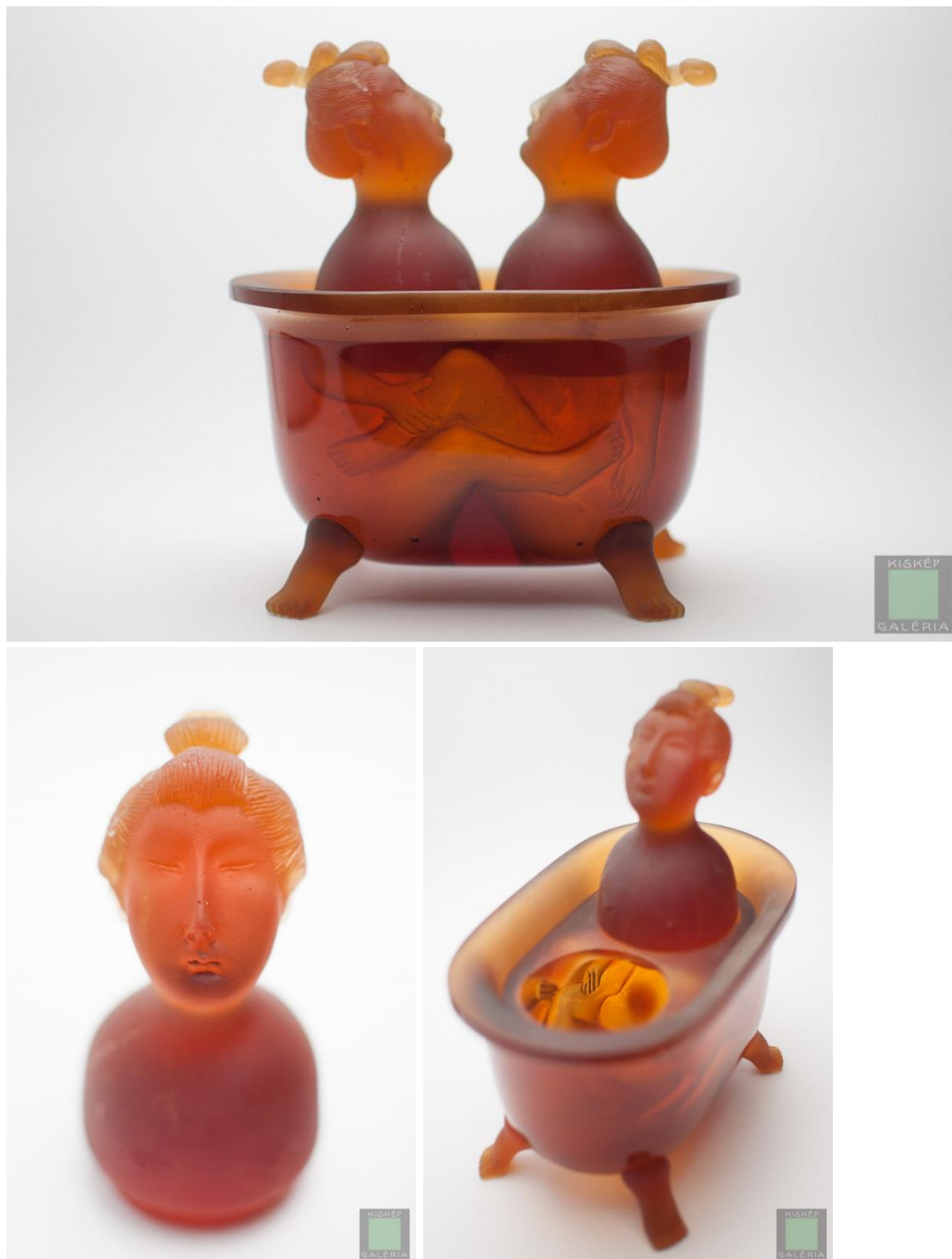
7. kép – Péter Vladimír: *Madáranya*

Forrás: https://axioart.com/tetel/peter-vladimir-madaranya_489785 – Hozzáférés: 2022. november 21.

8. kép – Sipos Balázs: *Magammal négy szemközt*, 2011

Forrás: <https://szimultan.hu/tanarok/sipos-balazs/> – Hozzáférés: 2022. november 22.

9–11. kép – Sipos Balázs: *Forró fürdő (Kínai és japán)*, 2007

Forrás: http://mutermek.com/uveg_sipos_balazs-2/ – Hozzáférés: 2022. november 22.

12–13. kép – Sipos Balázs: *Nyami*, 2007

Forrás: http://mutermek.com/uveg_sipos_balazs-2/ – Hozzáférés: 2022. november 22.

14–15. Sipos Balázs: *Suzie*, 2006

Forrás: http://mutermek.com/uveg_sipos_balazs-2/ – Hozzáférés: 2022. november 22.